

Stichting voor Duurzame Plattelandsontwikkeling Enschede

2025 Jaar- verslag

STAWEL

Stichting voor Duurzame
Plattelandsontwikkeling
Enschede

INHOUD

Voorwoord	1
1. Over Stichting STAWEL	2
2. De vier pijlers van ons werk	3
• 3.1 STAWEL	4
• 3.2 Erfcoach	9
• 3.3 Brede Coalitie	12
• 3.4 Landschapsfonds	17
4. Innovatie en Toekomstvisie	21
5. Financieel overzicht	23
6. Slotwoord	24
7. Bijlage	25

VOORWOORD

Samen bouwen aan een duurzaam platteland

In het begin van het verslagjaar 2025 werd ik benaderd met de vraag of ik wilde nadenken over het voorzitterschap van Stawel. Gerrit Jan van der Veen vond na jarenlange inzet, die zich kenmerkte door grote betrokkenheid en kennis, de tijd gekomen om de functie van voorzitter over te dragen. Vanaf deze plaats wil ik hiervoor nogmaals mijn dank uitspreken richting Gerrit Jan.

Na een korte oriëntatie op het werk, de doelen en toegevoegde waarde van Stawel voor het fraaie buitengebied van de gemeente Enschede heb ik op die vraag ja gezegd. De thema's, vraagstukken en uitdagingen die hier spelen zijn mij niet vreemd en gaan mij aan het hart. Zowel bestuurlijk als in andere functies ben ik langjarig en op verschillende terreinen betrokken geweest bij de leefbaarheid en duurzame ontwikkeling van het platteland en een gezond economisch toekomstperspectief voor onze agrarische bedrijven. Allemaal onderwerpen waarvoor Stawel zich in 2025 weer volop heeft ingezet. Niet alleen maar samen met andere belangrijke partners in het gebied, zoals het Landschapsfonds Enschede, Landschap Overijssel, LTO en anderen.

Helaas is 2025 wederom een jaar geweest waar door het kabinet geen duidelijke beleidskeuzes werden gemaakt of deze niet tot uitvoering kwamen. Daarnaast bleef ook het stikstofvraagstuk in relatie tot de vergunningverlening als een zwaard van Damocles boven onze agrarische sector hangen. Dat trekt een zware wissel op onze boerenbedrijven in het Enschedese buitengebied. Het is dan goed om te zien dat de lokale overheid, in dit geval de gemeente Enschede, haar verantwoordelijkheid wel neemt en het belang ziet van verdere duurzame ontwikkeling van het buitengebied waar opgaven op het gebied van natuur, water en klimaat moeten worden uitgevoerd én agrariërs een gezond perspectief moet worden geboden.

Ook in 2025 heeft Stawel haar taak in deze processen opgepakt. Dat kon ze doen door haar gebiedskennis, verbindende rol en het vertrouwen van de gemeente Enschede en de samenwerkingspartners in het Enschedese buitengebied. En niet in de laatste plaats door de beschikbaarheid van voldoende professionele capaciteit en medewerkers om deze taken uit te voeren. Hoe Stawel dat heeft gedaan leest u in dit jaarverslag.

Voorzitter Stawel Enschede

Harry Rijkhuis

2025 markeerde het begin van een periode waarin het verhaal van ons landelijk gebied steeds meer vorm en zichtbaarheid krijgt, terwijl we tegelijkertijd concreet werken aan het versterken van kwaliteit. Samen met STAWEL zijn twee video's over het buitengebied afgerond. Ze laten zien dat dit gebied niet alleen aantrekkelijk is om te beleven, maar vooral ook een plek waar wordt gewerkt, geproduceerd en met zorg wordt gebouwd aan landschap, natuur en leefbaarheid. Die kwaliteit is het resultaat van dagelijkse inzet van bewoners en ondernemers en onze partners die werken aan én in het landelijk gebied. Dit jaarverslag laat zien hoe die inzet in 2025 is georganiseerd, ondersteund en omgezet in resultaten. STAWEL vervult daarin een sleutelrol: als onafhankelijke, in het gebied gewortelde organisatie die signalen ophaalt, perspectieven verbindt en helpt om keuzes uitvoerbaar te maken. Daarmee draagt STAWEL bij aan een landelijk gebied dat niet alleen mooi is, maar ook robuust en toekomstgericht.

In de Broekheurne kreeg de uitvoering van de Gebiedsagenda verdere invulling. Er is gewerkt aan samenhang in het waterdossier en aan de aansluiting met het programma "Haarvaten Op Peil". Met de toegekende subsidie voor het praktijknetwerk (2025–2027) is een stevige basis gelegd voor klimaatrobuuste landbouw, met aandacht voor bodem, waterhuishouding en waterkwaliteit. De water- en landschapsmarkt bracht grondeigenaren bijeen en leverde bouwstenen voor vervolgstappen richting uitvoering.

Ook via het Landschapsfonds Enschede zijn tastbare resultaten geboekt: nieuwe langjarige beheercontracten, bedrijfsnatuurplannen die zijn omgezet in beheerafspraken, kruidenrijke akkerranden en erfbeplantingsplannen. Dat zijn maatregelen die biodiversiteit en landschappelijke kwaliteit versterken. Daarnaast is het waardevol om te zien dat innovatieve initiatieven uit het gebied, zoals het traject rond struviet uit mest, met ondersteuning van STAWEL partners vinden en stappen zetten richting praktijk en opschaling. Vooruitkijkend naar 2026 blijven de opgaven groot, maar de energie en vakkennis in het gebied geven vertrouwen. Dank aan STAWEL en aan iedereen die zich in 2025 heeft ingezet voor ons landelijk gebied.

Wethouder Landelijk gebied en Duurzaamheid

Niels van den Berg

1. OVER STICHTING STAWEL

Wie we zijn en waar we voor staan

Wij zijn de neutrale schakel tussen beleidsvormers en de gemeenschap van lokale boeren, burgers en mensen die wonen en werken in het prachtige landelijke gebied van Enschede. Wij zijn er voor jou!

Stawel werkt o.a. aan;

1. Verbetering relatie Stad-Platteland;
2. Versterking participatie van het buitengebied bij het gemeentelijk beleid;
3. Bijdrage leveren aan de energie- en klimaatopgave.

Dagelijks bestuur:

Harry Nijhuis (voorzitter)

Peter Ensink (vicevoorzitter)(LTO Zuid Twente)

Arjan Stokkers (penningmeester)

Merle Meijerink (secretaris)

Algemeen Bestuur:

Gerrit Pauw (Twekkelo)

Koen Hobbelt (Broekheurne)

Wilfried Brunink (Boekelo-Rutbeek)

Herman Tabor (Usselo)

Irene Meijer (PJO)

Bert Roerink (Esmarke)

Karin Schukkink (LTO Zuid Twente)

Ard Velthuis (Lonneker)

Arjun Vijge (Driene)

Ernst Jan Krudop (OPG)

Pieter Boerman (burgervertegenwoordiging)

Onze kernwaarden:

- Stevig geworteld in het landelijk gebied, unieke positie
- Combinatie onafhankelijke positie en sterke vertrouwensrelatie met vele eigenaren en organisaties in buitengebied
- Praktische kennis van het platteland, ondernemers, bewoners, uitdagingen

“STAWEL werkt aan de leefbaarheid, vitaliteit en een veerkrachtig platteland rondom de grootste stad van de provincie Overijssel.”

Consulenten:

Gerrit Meutstege

Fraukje Roeleveld

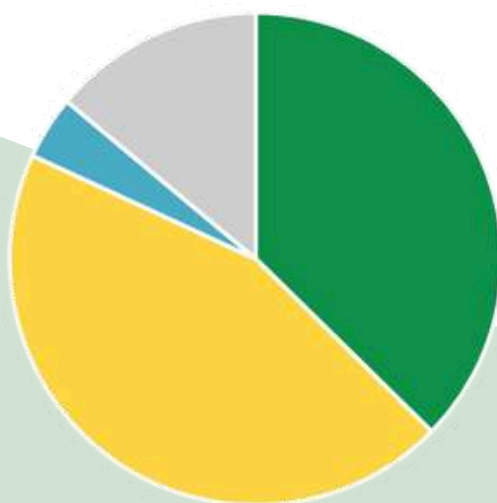
2. DE VIER PIJLERS VAN ONS WERK

De komende jaren staan er ingrijpende veranderingen op de agenda voor het landelijk gebied. Net als in voorgaande jaren heeft STAWEL zich in 2025 sterk gemaakt voor de Uitvoeringsagenda Landelijk Gebied. Het uitvoerende team van STAWEL bestaat uit Fraukje Roeleveld en Gerrit Meutstege. Samen zijn ze niet alleen aan de slag met de werkzaamheden van STAWEL maar geven zij ook uitvoering aan het werkplan van de Brede Coalitie. En in het kader van het Natuur- en Landschapsplan pakken zij uitvoerende taken op voor het Landschapsfonds Enschede. Tot slot geeft Gerrit Meutstege namens STAWEL sinds 2019 invulling aan het provinciale project Toekomstgerichte Erven waar de functie erfcoach aan is verbonden. Kortom de 4 pijlers zorgen dat Stawel met haar brugfunctie als een spin in het web is verbonden aan verschillende lokale samenwerkingen.

Onderstaande diagrammen weergeven de urenverdeling van de werknemers over de 4 pijlers in 2025.

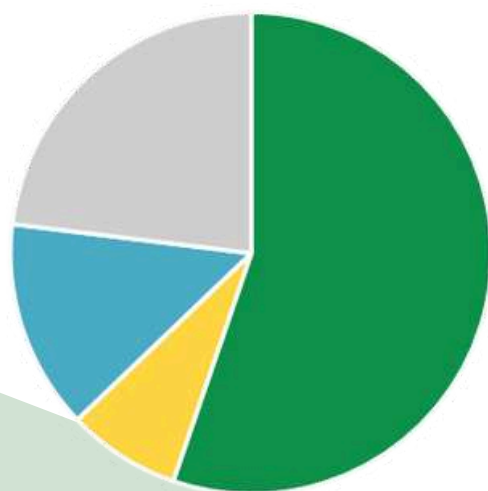

Gerrit 2025 Uren

■ STAWEL ■ Erfcoach ■ BC ■ LFE

Fraukje 2025 Uren

■ STAWEL ■ Erfcoach ■ BC ■ LFE

3.1. STAWEL

De basis van onze beweging

Onder STAWEL valt onder andere de netwerkfunctie die we vervullen in het landelijk gebied, algemene communicatie, gebiedsaanpakken, overleg/contacten met de gemeente en bijwonen van algemene bijeenkomsten. De missie en visie van Stawel is te vinden in hoofdstuk 1.0 Een aantal voorbeelden van bijzondere gebeurtenissen en projecten staan hieronder benoemd.

Bedrijfsbezoeken wethouder van den Berg

Stawel speelt een belangrijke rol als brugfunctie tussen overheid en bewoners van het landelijk gebied. Om deze werelden dichterbij elkaar te brengen organiseert Stawel regelmatig bedrijfsbezoeken voor het bestuur van Enschede.

Wethouder Niels van den Berg ging afgelopen zomer op bezoek bij zorgboerderij Ensink en Erve 't Derkink. Beide bedrijven laten elk op hun eigen manier zien hoe voedsel lokaal kan worden afgezet én hoe hierdoor de verbinding met mensen ontstaat.

Veldbijeenkomst Stalesch

Een jaarlijks terugkomende activiteit is de velddag samen met de leden van stichting landschapsbeheer Eschmarke (Stalesch). De natuurkwaliteiten van de door de boeren van Stalesch beheerde natuur wordt dan besproken. Ter plekke wordt besproken wat goed gaat en wat in het beheer kan worden verbeterd.

PPLG

Na het stopzetten van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) is in 2025 het provinciaal programma Toekomst voor het Platteland gestart. STAWEL bleef hierbij betrokken via Gerrit Meutstege die deelnam aan de ambtelijke gebiedstafel Zuidoost Twente. Het programma richt zich op een duurzame toekomst voor de landbouw en leefbaarheid van het landelijk gebied. Het voorbeeld van gebiedsproces Broekheurne bevestigt volgens STAWEL dat een aanpak van onderop het meest effectief is om gebiedsopgaven duurzaam en met draagvlak op te lossen.

In het kader van het programma Toekomst voor ons Platteland zijn door het jaar heen verschillende bijeenkomsten bijgewoond.

Kennisbijeenkomst Landbouw Zuidoost Twente

Op vrijdag 3 oktober organiseerden de gemeenten in Zuidoost-Twente samen een bijeenkomst voor boeren. Deze dag richtte zich op het perspectief: een toekomstbestendige agrarische sector. Het doel van deze middag was netwerken, kennis delen en met trots en energie verder boeren. Gerrit Meutstege was betrokken bij de organisatie.

Omgevingsvisie gemeente Enschede

In juli 2025 heeft de gemeenteraad van Enschede de omgevingsvisie vastgesteld. In de omgevingsvisie staat hoe ze de toekomst van de stad en het buitengebied zien. Vanaf 2024 gold de Omgevingswet en nu is de bijbehorende omgevingsvisie van kracht. De visie richt zich o.a. op de ontwikkeling van Enschede voor wonen, werken, groen, energie en sociale voorzieningen. De lange termijn ambities die de gemeente maakt in de omgevingsvisie worden uitgewerkt in het omgevingsplan. Hierin staan de regels voor de fysieke leefomgeving. Bekijk hier de omgevingsvisie en de kaart met ambities.

Communicatie

STAWEL ondersteunde in 2025 de gemeente Enschede bij het maken van een film over het buitengebied. We vinden het belangrijk dat het verhaal van het buitengebied zichtbaar wordt: dat het niet alleen mooi is, maar ook een plek waar wordt gewerkt en geleefd. Daarom dachten we actief mee en leverden we kandidaten die werden gefilmd.

Rondleidingen in zomervakantie

Een groep boerinnen heeft enkele jaren geleden het initiatief genomen om hun bedrijf in de zomermaanden gedurende zes weken open te stellen. Ruim 200 mensen, van jong tot oud, hebben de weg gevonden naar de boerderij! Dat zijn er 40 meer dan het jaar ervoor. Op een leuke en actieve manier laten ze de bezoekers kennis maken met het boerenleven en werken we aan de verbinding tussen 'stad' en 'platteland'! Na afloop ontvingen alle deelnemende kinderen een rugtas en koe-sleutelhanger welke gesponsord werd door Stawel.

Scholenproject excursie melkveehouderij

Schoolexcursie voor basisschoolleerlingen van Enschede naar moderne melkveehouderijen. Het doel is kinderen te laten zien waar zuivel vandaan komt en hoe het wordt geproduceerd. Het is een gezamenlijk project, georganiseerd door boerinnen in Enschede, Educatie Viermarken en STAWEL.

Kiekeboeren

Praktijklessen op boerderijen in Twente. Inhoud van het bezoek wordt afgestemd op leerdoelen en thema's in het basisonderwijs. Het doel is meer bewustzijn en waardering voor lokale voedselproductie en het werk van de boer. Georganiseerd door gecertificeerde Twentse educatieboeren.

Afscheid voorzitter Gerrit Jan van der Veen

In juli 2025 nam STAWEL afscheid van voorzitter Gerrit Jan van der Veen, die na bijna negen jaar zijn functie overdroeg aan Harry Nijhuis. Gerrit Jan was decennialang verbonden met het Enschedese buitengebied: vanaf 1985 als consulent, later als gemeenteraadslid verbonden aan het bestuur van STAWEL als adviseur. Sinds 2016 gaf hij als voorzitter richting aan de verdere groei van de organisatie. Zijn scherpe blik, brede overzicht en grote betrokkenheid waren van grote waarde. STAWEL bedankt Gerrit Jan hartelijk voor zijn inzet en heet zijn opvolger Harry Nijhuis van harte welkom.

Actuele onderwerpen buitengebied

- Salzgewinnungsgesellschaft Westfalen
- Mogelijke komst F-35's Twente Airport
- Stadsuitbreiding
- Windmolens

Deze onderwerpen maken veel los bij bewoners en ondernemers in het buitengebied. Stawel heeft daarover haar zorgen geuit en probeert op een constructieve manier in gesprek te komen en te blijven.

Gebiedsaanpak Broekheurne

In de Broekheurne is het afgelopen jaar intensief gewerkt aan de uitvoering van de Gebiedsagenda Broekheurne. Deze agenda, in 2023 vastgesteld door de gemeenteraad, bundelt de opgaven voor landbouw, natuur, water, energie, landschap en recreatie. In 2025 heeft STAWEL een belangrijke rol gespeeld in de voortgang van meerdere onderdelen binnen deze gebiedsaanpak.

Waterkwaliteit en waterkwantiteit

Na een personele wisseling bij de gemeente en aanbestedingstraject voor de gebiedsregisseur heeft STAWEL het voortouw genomen om de continuïteit te waarborgen. We hebben partijen bij elkaar gehouden, overzicht gecreëerd en gewerkt aan een integraal plan van aanpak voor water in Broekheurne. In dit plan zijn alle lopende initiatieven, verantwoordelijkheden en vervolgstappen gebundeld. Vanuit STAWEL is daarnaast actief meegedacht over het koppelen van de gebiedsaanpak aan het waterschapsprogramma Haarvaten op Peil (HOP), zodat maatregelen in de Broekheurne goed aansluiten op het bredere watersysteem. Hiermee ontstaat een win-winsituatie voor agrariërs, natuur, bewoners en landgoederen.

Praktijknetwerk

Op 30 juni 2025 werd de provinciale subsidie voor het praktijknetwerk Broekheurne toegekend. STAWEL is opdrachtgever van dit meerjarige project (2025–2027), waarin elf enthousiaste agrariërs werken aan klimaatrobuuste landbouw, met aandacht voor bodem, waterhuishouding en waterkwaliteit. Lander Advies verzorgt de uitvoering. STAWEL heeft in 2025 de coördinatie, afstemming, subsidievoorwaarden en financiële borging verzorgd.

Water- en landschapsmarkt

In november 2025 organiseerde STAWEL samen met Waterschap Vechtstromen, Aequator, Gemeente Enschede, Landschap Overijssel en Lander een gebiedsbijeenkomst voor alle grondeigenaren. Tijdens deze water- en landschapsmarkt konden deelnemers hun wensen en knelpunten rond water (HOP) op kaart aangeven. En werden landschappelijke regelingen toegelicht vanuit het Landschapsfonds Enschede, Gebiedscollectief Midden Overijssel en Agroforestry. Deze bijeenkomst vormt de basis voor het opstellen van de maatregelenkaart HOP en van daaruit worden er vervolgspraken aan de keukentafel gemaakt. Met de grondeigenaar kunnen dan knelpunten en maatregelen besproken worden.

Multifunctioneel centrum Broekheurne

In 2025 is onderzocht of er draagvlak is voor een multifunctioneel centrum in de Broekheurne. Ruim 100 bewoners vulden de vragenlijst in. De conclusie: een MFC is op dit moment niet haalbaar. Bewoners geven vooral aan behoefte te hebben aan kleinschalig noaberschap, en zien financiële risico's, afhankelijkheid van vrijwilligers en voldoende bestaande voorzieningen als belangrijke redenen om niet te kiezen voor een MFC.

Overige gebiedsprocessen in Enschede

Ook voor andere gebieden in Enschede is gekeken naar het starten van een gebiedsproces om het gesprek over de eigen omgeving aan te gaan met verschillende partijen. In overleg met gemeenten Hengelo en Enschede heeft Driene besloten om de verkenning te laten uitvoeren. De voorverkenning Driene is in 2025 afgerond. Tegelijkertijd besloot de gemeenteraad van Enschede in verband met bezuinigingen geen budget beschikbaar te stellen voor een vervolg.

Toch blijft STAWEL initiatieven in het veld ondersteunen via de Brede Coalitie, waarmee we ook buiten formele gebiedsprocessen lokale projecten en ideeën kunnen helpen versterken.

3.2. ERFCOACH

Persoonlijke begeleiding voor erfeigenaren

Vanuit het project Toekomstgerichte Erven van de provincie Overijssel en met ondersteuning van de gemeente Enschede is de inzet van de erfcoach geregeld. De erfcoach is de onafhankelijke sparringpartner voor een erfeigenaar. De gesprekken zijn gratis voor een erfeigenaar en bestrijken een breed spectrum aan onderwerpen op zowel sociaal als economisch gebied. Provincie bekostigde grotendeels de inzet van de erfcoach.

Erfcoachactiviteiten 2025

In 2025 zijn opnieuw veel erven bezocht. In Enschede ging het om 47 erven, variërend van agrarische bedrijven tot particuliere woonerven en landgoederen. Het betrof 12 eerste bezoeken en 35 vervolfbezoeken. De relatie met die 35 adressen is sinds 2019 opgebouwd.

De verdeling over de typen erven laat zien dat de erfcoach in 2025 op bezoek is geweest bij agrarische bedrijven, maar ook regelmatig wordt ingeschakeld door voormalige boerenerven, landgoedeigenaren en particuliere eigenaren. Deze brede spreiding onderstreept de waarde van de erfcoach voor uiteenlopende doelgroepen in het buitengebied.

Naast het werk in Enschede was er in 2025 ook substantiële inzet in de Hof van Twente, waar in totaal 31 erven zijn bezocht door Gerrit. In de hele provincie Overijssel is de erfcoachfunctie stevig verankerd. Provinciaal zijn bijna 3100 adressen bezocht en dat laat zien dat de inzet van de erfcoach aansluit bij de behoefte aan onafhankelijke ondersteuning in het landelijk gebied.

De erfcoachbezoeken laten tevens zien dat de vraag vanuit agrarische bedrijven groot blijft, maar dat de doelgroep breder wordt. Steeds meer voormalige boerenerven, hobbymatige erven en particuliere woonerven zoeken ondersteuning bij erfontwikkeling, landschappelijke kwaliteit en praktische keuzes. Daarmee ontwikkelt de erfcoach zich van een primair agrarische gesprekspartner tot een bredere partner in het landelijk gebied.

“Ik wil graag dat iemand meekijkt met de plannen die ik voor mijn bedrijf ontwikkel. Zie ik iets over het hoofd, zijn er subsidie-mogelijkheden?”

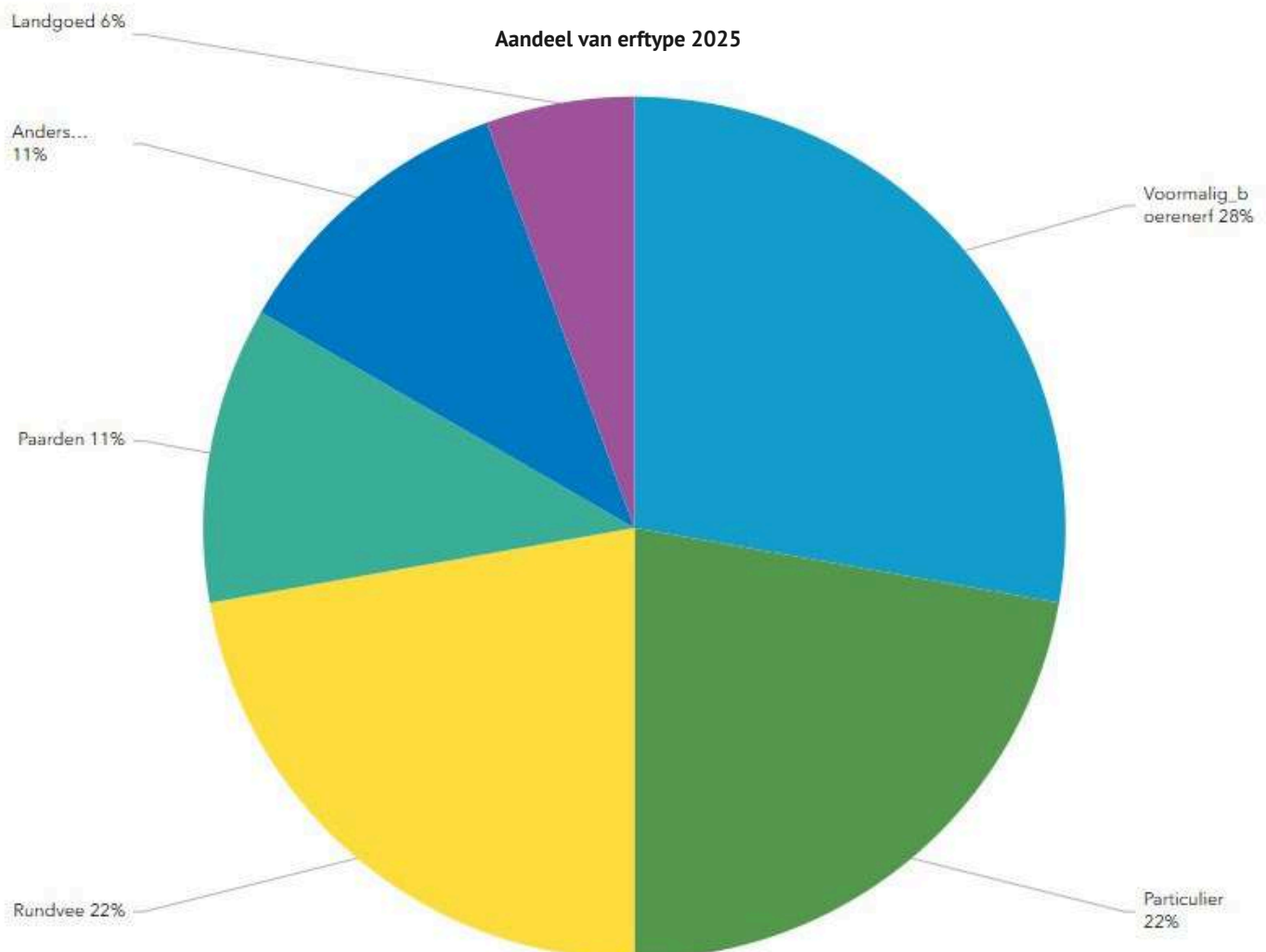

Ook het aantal vervolfbezoeken blijft groeien. We signaleren een behoefte bij erfeigenaren om vaker te sparren met een onafhankelijke adviseur. Dit laat zien dat de erfcoach niet alleen als klankbord fungeert, maar ook een rol speelt in het realiseren van concrete stappen op het erf.

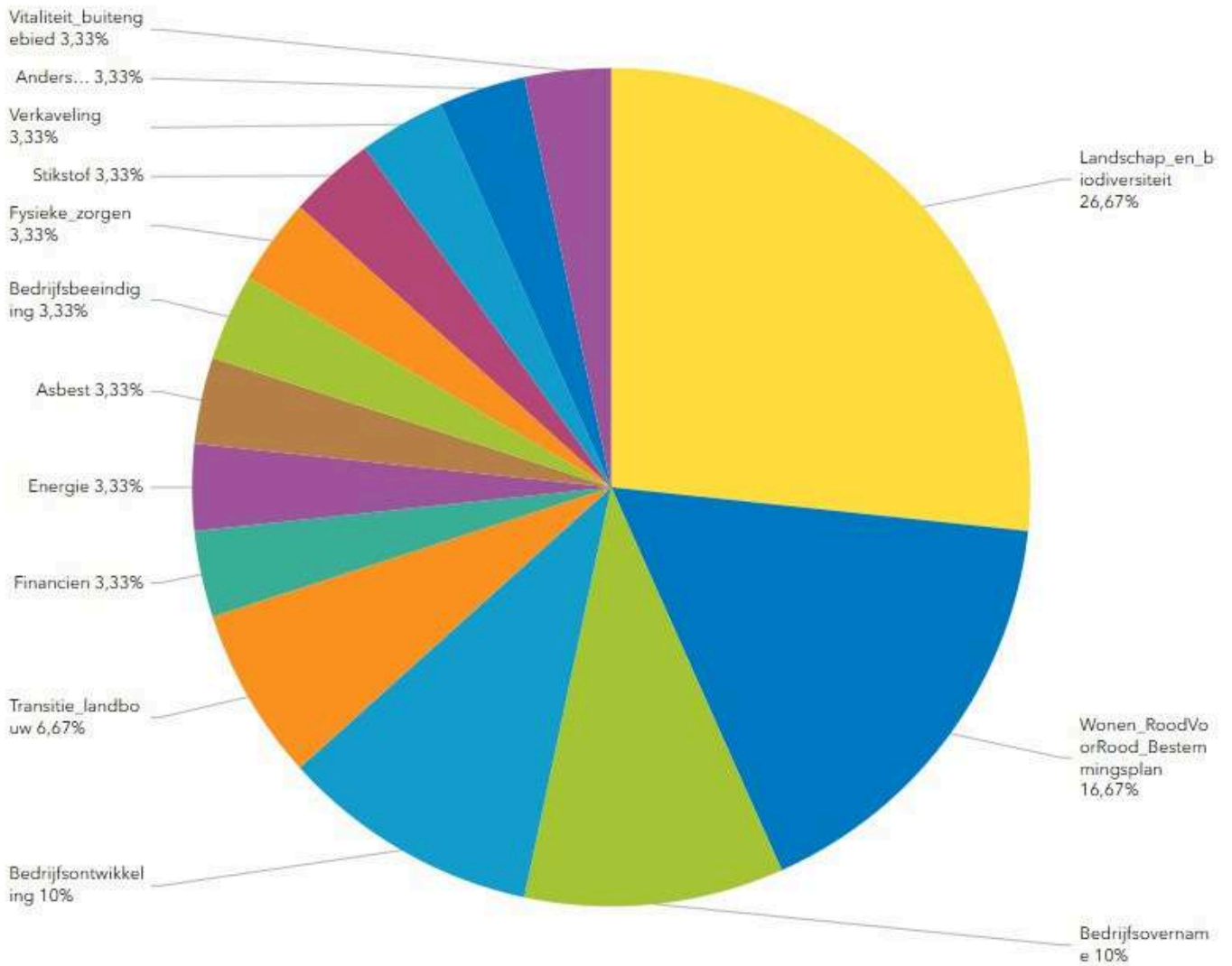
Tot slot wordt de erfcoach ook betrokken bij vraagstukken waarin meerdere belangen samenkomen, zoals biodiversiteit, energiemaatregelen, functieverandering en erfidentiteit. De brede inzet van Stawel op dit gebied wordt gewaardeerd en sluit goed aan bij gebiedsgerichte opgaven.

In 2026 kunnen erfeigenaren in het buitengebied nog steeds gebruik maken van de erfcoach. Vanaf 1 januari valt de erfcoach onder de nieuw opgerichte organisatie Boerenperspectief. Deze nieuwe organisatie biedt ook de mogelijkheid om gebruik te maken van de zogenaamde 'procesbegeleider' die boeren ondersteunt in het kader van de zogenaamde transitiepaden in de agrarische sector. Fraukje Roeleveld is vanaf 1 januari 2026 erfcoach in de gemeente Enschede en daarnaast ook één van de procesbegeleiders via Boerenperspectief.

Hieronder is visueel weergegeven welke type erven er in 2025 en in de periode 2019 tot en met 2025 zijn bezocht. Vervolgens is visueel weergegeven wat de meest besproken onderwerpen in 2025 en in de periode 2019 tot en met 2025 zijn.

Aandeel van type onderwerp 2025

3.3. BREDE COALITIE

Samen sterker

Sinds 2023 werkt de Brede Coalitie aan het versterken van de landbouwtransitie in Enschede. In 2025 ging de samenwerking een nieuwe fase in, met de nadruk op uitvoering, borging en opschaling. Eind maart werd de tweede subsidietranche van €130.000 toegekend. Omdat duidelijk werd dat dit bedrag niet zorgvuldig binnen 2025 besteed kon worden, is de looptijd op verzoek verlengd tot eind 2026.

Tegelijkertijd denkt de stuurgroep na over haar toekomst. De samenwerking wordt als waardevol ervaren: partijen vinden elkaar, delen informatie en zetten dit om in concrete acties. Nu de gemeente aangeeft dat er geen nieuwe tranche volgt, ontstaat een nieuwe situatie. De stuurgroep zal zich beraden op de vraag hoe en in welke vorm de samenwerking kan worden voortgezet.

Organisatie en governance

De Brede Coalitie wordt in 2025 aangestuurd door een stuurgroep met een vertegenwoordiger van:

- STAWEL
- LTO Noord
- Landschap Overijssel
- Landschapsfonds Enschede (penvoerder)

Vanuit het Groen Beraad neemt de secretaris deel als toehoorder. De stuurgroep bewaakt de strategische koers, de voortgang en de verbinding met gemeentelijk beleid.

Werkplan 2025

In afstemming met de gemeente Enschede hebben de vier organisaties een geactualiseerd werkplan 2025 opgesteld. Dit werkplan richt zich o.a. op:

- het ondersteunen van agrariërs naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering
- het versterken van biodiversiteit en landschap
- het stimuleren van gebiedsgerichte samenwerking
- het nemen van maatregelen die bijdragen aan klimaatadaptatie en waterbeheer

De gemeente stelde voor de uitvoering van dit werkplan af financiële middelen beschikbaar.

Uitvoering

STAWEL vervult in 2025 de operationele rol binnen de Brede Coalitie. De medewerkers van STAWEL zijn verantwoordelijk voor:

- de uitvoering van de maatregelen uit het werkplan
- het begeleiden van agrariërs en andere gebiedspartners
- het monitoren van voortgang en resultaten
- het rapporteren aan de stuurgroep en de gemeente

Keukentafelgesprekken

In 2025 zijn 18 keukentafelgesprekken gevoerd met agrariërs. Deze gesprekken draaiden om kennismaking, het verkennen van toekomstplannen en het ophalen van welke thema's uit de Brede Coalitie voor hen relevant zijn. Ook zijn de vouchersystematiek en andere regelingen toegelicht. De gesprekken leveren directe input uit de praktijk en maken duidelijk waar ondersteuning nodig is. In 2026 zetten we deze aanpak voort, omdat het een laagdrempelige en effectieve manier blijft om in contact te blijven met het gebied.

Bekijk [hier](#) de evaluatie en het plan van aanpak 2025 Brede Coalitie.

Het jaar 2025 zijn we gestart met de uitreiking van een voucher bij de familie Roerink aan de Hoge Boekelerweg. Zij ontvingen de voucher uit handen van wethouder Niels van den Berg voor hun idee om van een oude schuur een flexwerkplek te maken. Op die manier krijgt een cultuurhistorisch waardevolle schuur een passende invulling.

Andere resultaten in 2025 volgen hieronder. Alle beschreven thema's en activiteiten worden (mede)gefinancierd vanuit de middelen van de Brede Coalitie.

8 Vouchers aangevraagd

In 2025 zijn bij de Brede Coalitie in totaal 8 voucher-aanvragen ingediend, waarvan er 7 zijn toegekend. Het ging om 4 individuele aanvragen en 3 aanvragen vanuit een samenwerkingsverband. Deze samenwerkingsprojecten betreffen boerderijeducatie, de ontwikkeling van de fietstocht "Proef het Platteland" langs streekproducenten, en ondersteuning bij de oprichting van Foodclub Twente, een vereniging van regionale voedselproducenten.

Met de vouchers van 1.000 euro konden agrarische ondernemers kleinschalige initiatieven realiseren die bijdragen aan verduurzamen, verbreden of verbinden. Daarnaast zijn in 2025 projecten op het gebied van bodem, water en landschap ondersteund. Via kennissessies en praktijknetwerken blijft de Brede Coalitie werken aan het versterken van de positie en toekomstbestendigheid van Enschedese boeren.

Struvietboeren projectplan

Drie vooruitstrevende boeren in (de buurt van) Enschede hebben hun frustraties over het landelijke mestbeleid omgezet in een innovatief idee om struviet te maken uit mest. Dit draagt bij aan minder uitspoeling en biedt mogelijkheden voor energieopslag. Stawel verbindt hen met partners ter ondersteuning van het initiatief. Met financiële steun van de Brede Coalitie en De Land Bouwers heeft DLV Advies een haalbaarheidsonderzoek gedaan. De resultaten daarvan zijn in mei teruggekoppeld aan de groep. De initiatiefnemers hebben met behulp van deze rapportage en door ondersteuning vanuit de praktijk enkele vervolgstappen gemaakt. Één daarvan is het verbreden van hun initiatief. Hun streven is om meer installaties in de praktijk in te zetten en tegelijkertijd ook te werken aan het verbreden van hun initiatief richting hernieuwbare energie. Dat heeft geleid tot de oprichting van Strutec, een organisatie die zich inzet voor een circulaire toekomst waarin landbouw de sleutel is tot duurzaamheid.

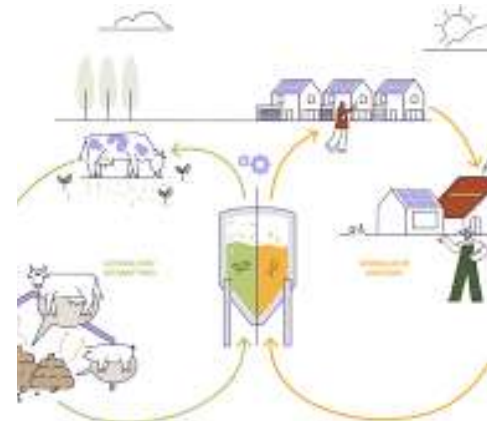
Bodem en Water

- **Bodem en watertraject Usseler Es**

In 2024–2025 volgden negen pachters op de Usseler Es een traject rond duurzaam bodembeheer. In vier bijeenkomsten kregen zij inzicht in fysische, chemische en biologische bodemkwaliteit, met veel aandacht voor praktijk en uitwisseling. Deelnemers waardeerden vooral het samen leren, het vergelijken van percelen en de directe toepasbaarheid. Aequator concludeert dat de aanpak effectief is en goed kan worden opgeschaald, met als verbeterpunten een compacter tijdpad en uitvoering in het groeiseizoen.

- **1001 ha kruidenrijk grasland, korting op zaaizaad**

Door een bijdrage van de Brede Coalitie van €18.000 kunnen agrariërs in Enschede gebruik maken van €150 korting per hectare op de aanschaf van zaaizaad voor kruidenrijk grasland. Dit stimuleert de biodiversiteit en de teelt van eiwit van eigen land en daarmee het terugdringen van het gebruik van kunstmest. Er wordt gewerkt aan de uitbreiding van het aanbod met groenbemesters.

Korte keten

- **Proef het platteland (De week van ons eten)**

Op 14 september 2025 organiseerde Stawel samen met acht streekproducenten de eerste editie van “Proef het Platteland fietstocht”, een publieksactiviteit voortuitlopend op de landelijke “Week van Ons Eten”. Bezoekers konden langs verschillende boerenerven in het buitengebied van Enschede fietsen om lokale producten te proeven, te kopen en te zien waar hun voedsel vandaan komt. Het initiatief versterkte de verbinding tussen boer en burger en liet de diversiteit van het Enschedese platteland zien. De activiteit werd ondersteund door Stawel en mede mogelijk gemaakt door de Brede Coalitie.

- **Samenwerking voedselproducenten**

In 2025 is een belangrijke stap gezet in de samenwerking tussen Twentse voedselproducenten met de oprichting van Food Club Twente. Deze nieuwe vereniging verbindt lokale producenten en werkt aan een sterker, toekomstbestendig voedselsysteem waarin meer voedsel uit Twente zelf komt. Food Club Twente richt zich op het opbouwen van een netwerk, gezamenlijke zichtbaarheid van streekproducten, het verbinden van vraag en aanbod en het delen van marktinformatie. Tijdens de presentatie op 3 november bleek het enthousiasme groot: vrijwel alle aanwezige producenten willen lid worden. Er is een stevige basis gelegd die zal resulteren in de officiële oprichting in 2026.

- **Demo vezelgewassen en symposium ‘Van Land tot Pand’**

Ook in 2025 zijn er weer vijf demovelden aangelegd en beheerd bij het Lammerinkswönner om boeren en andere betrokkenen inzicht te geven in de mogelijkheden van verschillende teelten. Dit wordt mogelijk gemaakt door de ondersteuning vanuit de Brede Coalitie. Er worden diverse vezelgewassen geteeld (olifantsgras, silphie, vezelhennep, vlas en graan). Boeren, burgers, bouwers en adviseurs kregen hierdoor de gelegenheid om te zien wat vezelgewassen zijn en hoe die ingezet worden voor biobased bouwmaterialen. Het demoveld fungeerde daarmee niet alleen als proeflocatie, maar ook als een plek waar kennisdeling en innovatie samenkomen.

Samenwerking

- **Jonge agrariërs in gesprek met Overijssels Agrarisch Jongeren Kontakt (OAJK)**

De jeugd heeft de toekomst dus is het goed om ze met regelmaat te spreken en samen te laten komen. De Brede Coalitie ondersteunt jongeren graag in de zoektocht naar een toekomstbestendige bedrijfsvoering. Daarom is dankzij de Brede Coalitie de Jong Agrarisch Enschede groep gevormd. Jaarlijks komen ze bijeen om met een genodigde/expert in gesprek te gaan over actuele thema's. Daarnaast is het belangrijk om het samen gezellig te hebben en bij te praten.

In 2025 kwam Bart Achtereekte, voorzitter van het OAJK, een presentatie geven over jonge boeren in Overijssel met uitleg waarom het belangrijk is dat je samen vertegenwoordigd bent. We waren uitgenodigd op het bedrijf van de familie Pipers en de jongeren namen vlees mee van eigen boerderij voor een lokale BBQ!

3.4. LANDSCHAPSFONDS

Investeren in onze omgeving

Het Natuur- en Landschapsplan is een nadere uitwerking van de Groene Pijler uit de Visie Landelijk gebied. Het N&L-plan kent een aantal speerpunten waaronder:

- aanleg van landschapselementen, planten van bomen,
- streekeigen erfinrichting van (boeren)erven,
- aanleggen van kruidenrijke randen,
- uitbreiding van langjarig beheer

Het Landschapsfonds Enschede is de partij waarmee de gemeente afspraken maakt over de inzet van de beschikbaar gestelde middelen. Het Landschapsfonds doet voor de uitvoering een beroep op de medewerkers van STAWEL. Deze inzet maakt onderdeel uit van het totale takenpakket STAWEL. Hierna een overzicht van de projecten.

Beheercontracten Groenblauwe diensten

Met een bijdrage van provincie, gemeente, Landschapsfonds Enschede en een eigen bijdrage van de grondeigenaar worden langjarige (21 jaar) beheersovereenkomsten voor landschapselementen afgesloten. In 2025 zijn 8 nieuwe langjarige beheercontracten Groenblauwe diensten (looptijd 21 jaar) met particuliere eigenaren afgesloten. Tegelijkertijd zijn er in de omgeving Lonneker nog eenzelfde aantal conceptplannen voor beheercontracten in voorbereiding. De voorbereiding daarvan loopt al enige tijd en de conceptplannen liggen nu klaar om omgezet te worden naar een Groen Blauwe Diensten contract. Vanuit Stawel is Gerrit Meutstege betrokken en coördineert het opstellen van de plannen. Uit onderzoek blijkt dat houtwallen die ondergebracht zijn in een Groenblauwe Diensten contract een betere ecologische en landschappelijke kwaliteit hebben.

Bedrijfsnatuurplannen koplopers

Het Landschapsfonds Enschede heeft samen met Stawel gewerkt aan een pilot bedrijfsnatuurplannen voor deelnemende boerenbedrijven. Bureau Eelerwoude heeft 5 bedrijfsnatuurplannen opgesteld en daarna zijn deze plannen omgezet in langjarige Groenblauwe diensten contracten.

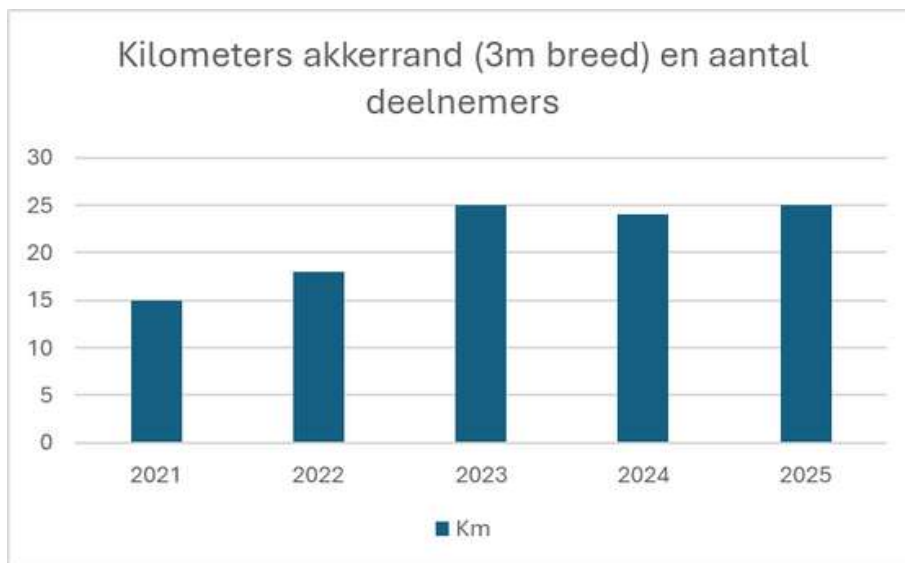

In 2025 hebben 4 van de 5 bedrijven gebruik gemaakt van de mogelijkheid om een contract af te sluiten met het Landschapsfonds. Op die manier krijgen zij de komende 21 jaar een onkostenvergoeding voor het beheer dat ze uitvoeren. De beheerovereenkomsten zijn tegelijkertijd de opmaat naar een duurzame agrarische bedrijfsvoering. Daarbij is het streven dat de onkostenvergoeding die zij ontvangen voor hun bijdrage aan landschaps- en biodiversiteitsdoelen uiteindelijk resulteert in een duurzaam beloningssysteem.

Kruidenrijke akkerranden

Langs perceelsranden van weilanden en akkers wordt een strook van bloemen en kruiden ingezaaid, zowel éénjarig als meerjarig mengsel. Jaarlijks kunnen eigenaren aangeven dat ze hieraan deel willen nemen. Fraukje Roeleveld neemt de coördinatie van opgave- en uitvoering voor haar rekening.

De middelen worden ingezet voor het kopen zaaigoed en het inzaaien door een loonwerker en een vergoeding voor opbrengstderving voor agrarische deelnemers. Maar ook particulieren kunnen deelnemen. Zij ontvangen geen vergoeding voor opbrengstderving, maar helpen wel de impact te vergroten. De bijdrage van de gemeente Enschede voor dit project wordt ruim verdubbeld door het Landschapsfonds Enschede waardoor we nog meer impact kunnen maken.

- **Voorjaar: 24 deelnemers samen 25 kilometer (3 meter breed)**

Het voordeel van voorjaarsinzaai met een eenjarig mengsel is dat het goed aansluit op het bouwplan van de boer. Bovendien is de akkerrand makkelijk te verplaatsen.

- **Najaar: 5 deelnemers samen 7 kilometer (3 meter breed) meerjarige akkerrand**

In het najaar 2025 hebben we een meerjarig mengsel ingezaaid bij 5 deelnemers. Door in het najaar te zaaien heb je minder last van onkruiddruk en droogte. Bovendien bloeit het mengsel vroeg in het voorjaar en dat is goed voor insecten. Ook wild en vogels kunnen er in het voorjaar nestelen. Daarnaast scheelt het de jaarlijkse inzaaikosten. Maar het vraagt wel om een ander beheer dan éénjarig.

Nieuw initiatief, project private financiering akkerranden!

In 2025 is opnieuw een mooie stap gezet richting een sterker, biodiverser en b(l)oeiend landschap. Landschapsfonds Enschede heeft in samenwerking met een projectgroep bestaande uit Stawel (Gerrit, Fraukje), Eeckhof (Wout) en KIEM (Els) gezorgd voor een start met het binnenhalen van donateurs. In samenwerking met Twente Board en het [platform Sumthing](#) hebben we kans gezien om bedrijven te laten mee investeren in akkerranden. In eerste instantie hebben 3 bedrijven € 40.000,- gedoneerd. De boeren die akkerranden inzaaiden binnen deze pilot moesten foto's en tekst uploaden naar het platform Sumthing. Op het platform zijn de drie donerende bedrijven gekoppeld aan de akkerranden van de pilotboeren. Een mooie en transparante manier om te laten zien waar de donaties terecht zijn gekomen.

In 2026 gaan we deze aanpak onder de projectnaam “Bloei mee!” verder uitbouwen. We mikken op een regionaal gebiedsfonds waarin gemeenten, bedrijven, agrariërs en inwoners samen investeren in bloemrijke akkerranden. Door deze aanpak verbinden we publieke middelen en vrijwillige bedrijfsbijdragen, waardoor elke euro meer impact krijgt. Het Landschapsfonds Enschede heeft dit initiatief omarmd en gaat het verbreden naar een Twentse schaal, waardoor de basis wordt gelegd voor een toekomstbestendig gebiedsfonds. Met deze groeiende beweging werken we toe naar een kleurrijker, soortenrijker en veerkrachtiger Twents landschap.

2025 Highlights

ERFBEPLANTINGSPLANNEN

17

BOOMDEELDAG

5244

KM AKKERRAND

25

Erfbeplanting

Beide medewerkers van Stawel hebben goede contacten in het buitengebied. Dat leidt ook tot vragen over erfbeplanting. De intake en de coördinatie wordt voor het Landschapsfonds uitgevoerd door Stawel. De adressen die mee willen doen aan dit project wordt bezocht door één van de twee adviseurs (groenbedrijven) die het Landschapsfonds hiervoor inschakelt. Zij maken een streekeigen erfinrichtingsplan voor de betreffende eigenaren in het kader van het project “Twentse Erven” van Landschapsfonds Enschede. De erfeigenaren ontvangen een kaartje met daarop de beplantingsadviezen en een overzicht van het geadviseerde plantgoed. Dat plantgoed wordt op kosten van het Landschapsfonds besteld en op locatie afgeleverd. Op basis van het advies planten eigenaren zelf in. In totaal werden bijna 200 bomen en ruim 12.000 stuks bosplantsoen afgeleverd bij 17 erfeigenaren.

Boomdeeldag

Ook in 2025 konden deelnemers zich weer opgeven voor de Boomdeeldag. Dit is een regeling die provincie Overijssel en Landschap Overijssel faciliteren. Landschapsfonds Enschede draagt hier financieel aan bij doordat zij vanuit de gemeente Enschede subsidie ontvangen voor de aanplant van extra bomen en struiken. De bijdrage valt onder de regeling “Enschede aanplant 170.000 extra bomen” Deelnemers krijgen via deze weg korting op de aanschaf van hun plantgoed. In 2025 hebben 39 deelnemers in totaal 5244 bomen en struiken besteld. De uitgifte vond plaats in januari 2026 en wordt mede ondersteund door de medewerkers van Stawel.

5. INNOVATIE EN TOEKOMSTVISIE

Onze blik op 2026

In 2026 richt STAWEL zich opnieuw op vernieuwing, samenwerking en het versterken van het buitengebied van Enschede en de regio Twente. De opgaven in het landelijk gebied worden complexer, maar de kansen voor duurzame ontwikkeling, verbinding en innovatie groeien net zo hard. Hieronder schetsen we onze ambities en geplande activiteiten voor het komende jaar.

STAWEL

Versterking van het team en borging van kennis

In 2026 staat een belangrijke verandering binnen STAWEL op de agenda: de komst van een nieuwe medewerker. Daarmee bereiden we ons voor op het vertrek van Gerrit Meutstege, die in april 2026 met pensioen gaat.

Na 27 jaar als landbouwconsulent kent Gerrit ieder erf, elk landschapstype en vrijwel elke ondernemer in het buitengebied van Enschede. Hij brengt rust, vertrouwen en continuïteit in een gebied dat voortdurend in beweging is. Zijn vertrek markeert het einde van een tijdperk, maar ook het begin van een nieuwe fase voor STAWEL.

Met de uitbreiding van het team blijft de uitvoeringskracht op peil. Fraukje Roeleveld kan dan samen met de nieuwe medewerker de werkzaamheden van Gerrit overnemen. En dan blijft er ook ruimte voor verdere ontwikkeling van de organisatie en de samenwerking in de regio.

Erfcoach

Versterking van Boerenperspectief en verbreding naar de regio

In 2026 blijft de functie van erfcoach een belangrijk onderdeel van Boerenperspectief. De inzet van erfcoaches blijft gericht op ondersteuning van ondernemers in hun bedrijfsontwikkeling én in hun persoonlijke ontwikkeling als ondernemer. Wel is er aanzienlijk minder budget beschikbaar in 2026 en daar moeten we rekening mee houden.

·Gerrit Meutstege blijft ook na zijn pensionering tot oktober 2026 actief als erfcoach in de gemeente Hof van Twente.

·Fraukje Roeleveld blijft actief als erfcoach binnen de gemeente Enschede en ontwikkelt zich verder als procesbegeleider binnen Boerenperspectief, met het aandachtsgebied ontwikkeling van ondernemer en bedrijf.

Door de inzet van erfcoaching in zowel Enschede als Hof van Twente en procesbegeleiding in Overijssel verbreedt STAWEL zijn blikveld. Dat levert waardevolle kruisbestuiving op: we leren van de ervaringen in andere gebieden en brengen tegelijkertijd onze eigen kennis en aanpak verder de regio in. STAWEL blijft daarbij steeds zoeken naar het juiste evenwicht tussen sociale, economische en ecologische belangen. Want alleen wanneer deze drie pijlers in balans zijn, is het buitengebied écht toekomstbestendig.

Brede Coalitie

Samen sterk

- Een belangrijke stap in 2026 is de verdere ontwikkeling van Food Club Twente, een nieuw initiatief waarin voedselproducenten uit de regio zich verenigen. De gedachte is: als je alleen opereert, ben je vaak niet goed hoorbaar. Door samen te werken ontstaat een krachtige stem en een platform voor kennisdeling en gezamenlijke marketing. Met Food Club Twente willen we in 2026 toewerken naar een zichtbaardere positie voor Twentse producenten en een groei van de verkoop van lokaal voedsel binnen de regio.
- **Stadsdeelcommissie Buitengebied**
In 2026 onderzoekt STAWEL samen met haar partners die ook actief zijn in het buitengebied de mogelijkheid om een stadsdeelcommissie speciaal voor het buitengebied op te richten. De opgaven in het landelijk gebied verschillen sterk van de stedelijke thema's waar de huidige stadsdeelcommissies zich op richten. Hierdoor ontbreekt vaak de benodigde gebiedskennis en raakt besluitvorming versnipperd doordat het buitengebied nu over vier stadsdelen is verdeeld. Een aparte commissie kan deze uitdagingen oplossen door kennis te bundelen, het buitengebied een herkenbare stem te geven en besluitvorming beter aan te laten sluiten op de specifieke opgaven van het landelijke gebied. We zijn in overleg met de griffie over de vorm waarin dit plaats kan vinden.

Landschapsfonds

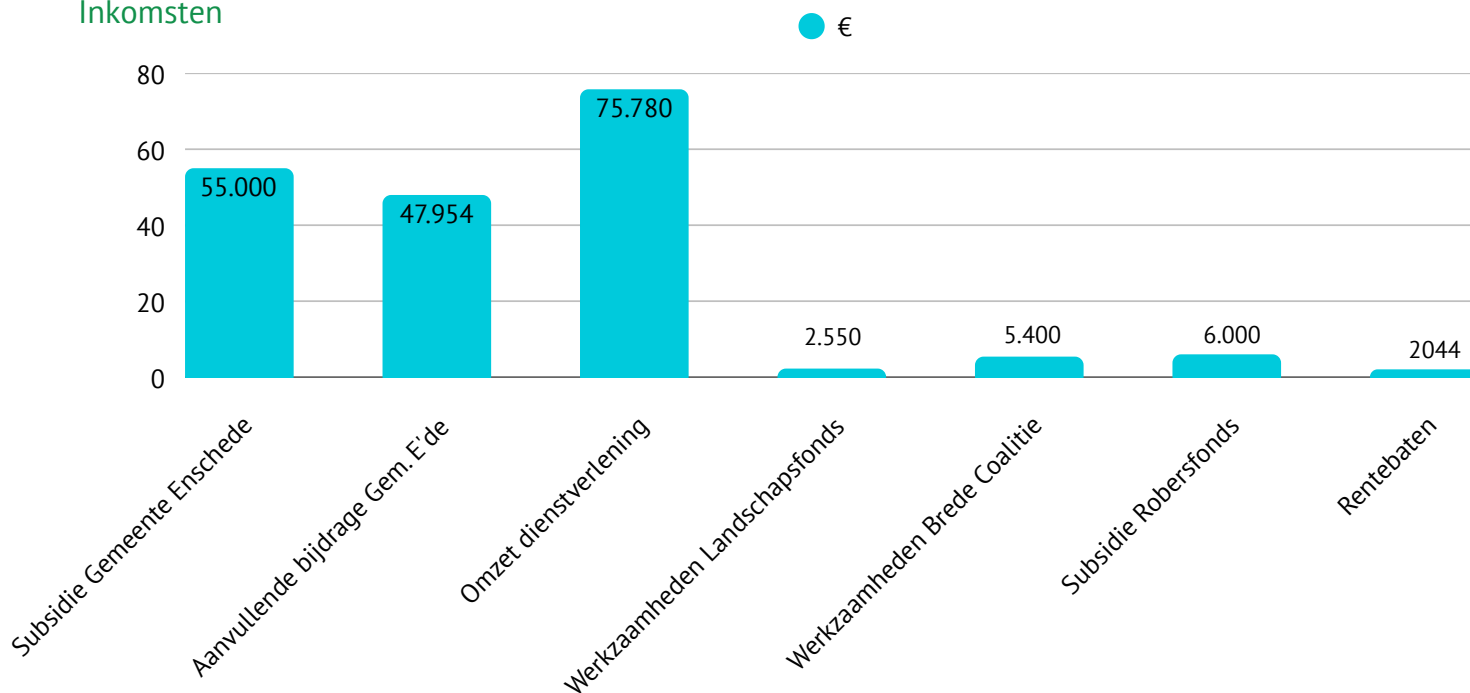
Versterking van de samenwerking en belonen van landschapsbeheer

- **Samenwerkingsovereenkomst**
Omdat STAWEL en het Landschapsfonds Enschede nog altijd intensief samenwerken, wordt in 2026 deze samenwerking officieel vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. STAWEL voert verschillende werkzaamheden uit voor het bestuur van het Landschapsfonds, waarbij de nauwe contacten met erfeigenaren een belangrijke rol spelen. Dat zorgt voor een natuurlijke verbinding: door op het erf aanwezig te zijn, kunnen we ondernemers gericht begeleiden naar passende landschappelijke regelingen.
- **Uitvoering Twentse Grond & Go en Bloei Mee – Coördinatie door STAWEL**
Het Twentse coulisselandschap vraagt onderhoud, aandacht en liefde. Boeren spelen daarin een centrale rol, maar dit brengt extra kosten met zich mee. Daarom is het van belang dat zij worden beloond voor hun inzet. In 2026 werkt STAWEL, samen met het Landschapsfonds, Eeckhof en Kiem, aan de verdere uitrol van Twentse Grond & Go. Binnen dit project investeren Twentse bedrijven rechtstreeks in akkerranden onder de projectnaam Bloei Mee! Boeren brengen de ontwikkeling van de akkerrand in beeld met foto's en video's, zodat investerende bedrijven letterlijk via een digitaal platform kunnen zien wat er met hun bijdrage gebeurt. Deze transparante, visuele aanpak vergroot het wederzijds begrip en versterkt de band tussen ondernemers in het buitengebied en bedrijven in de regio.

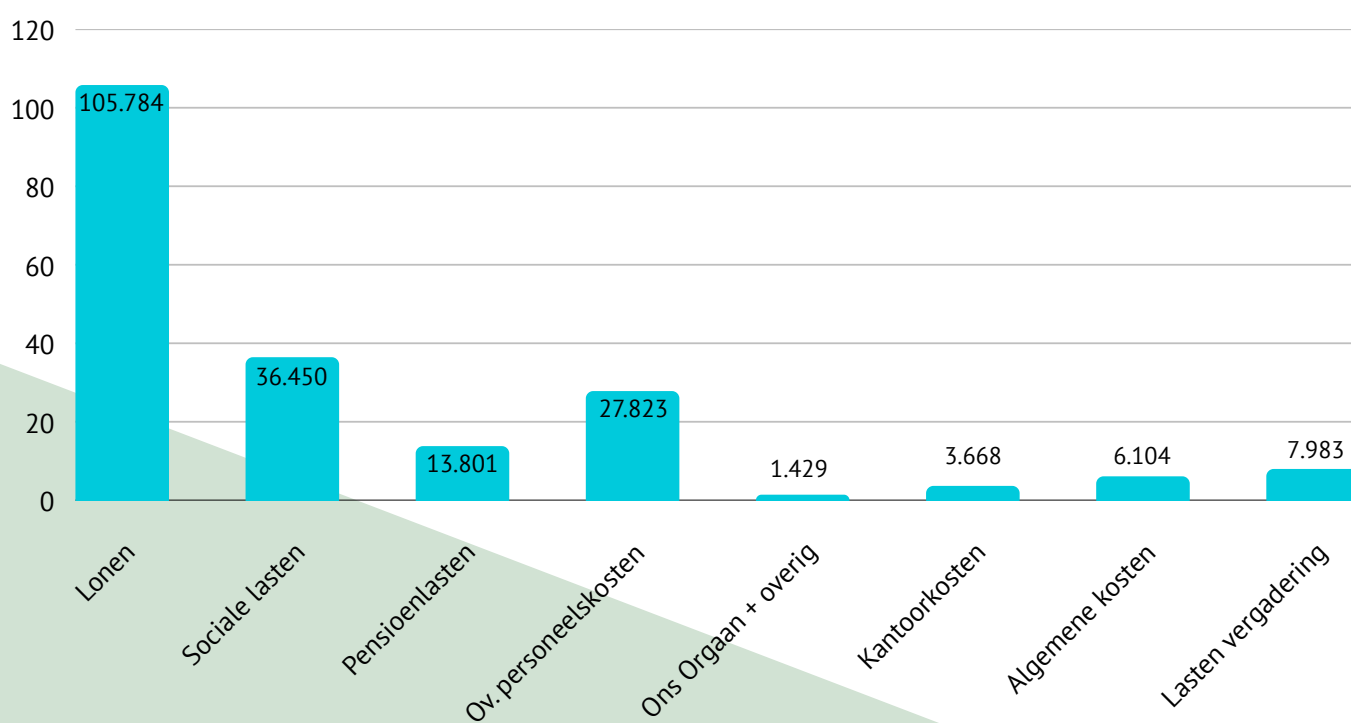
6. FINANCIËEL OVERZICHT 2025

Onze verantwoording

Inkomsten

Uitgaven

Resultaat - €8.314

7. SLOTWOORD

“STAWEL, een leefbaar en mooi buitengebied behouden zit geworteld in onze geschiedenis.”

Zoals Charles Darwin stelde: *“Het zijn niet de sterkste van een soort die overleven en ook niet de intelligentste. Het zijn degene die zich het best op veranderingen aanpassen.”*

Deze wijsheid past goed bij de rol die Stawel inneemt. Hoewel de opgaven en uitdagingen telkens veranderen,

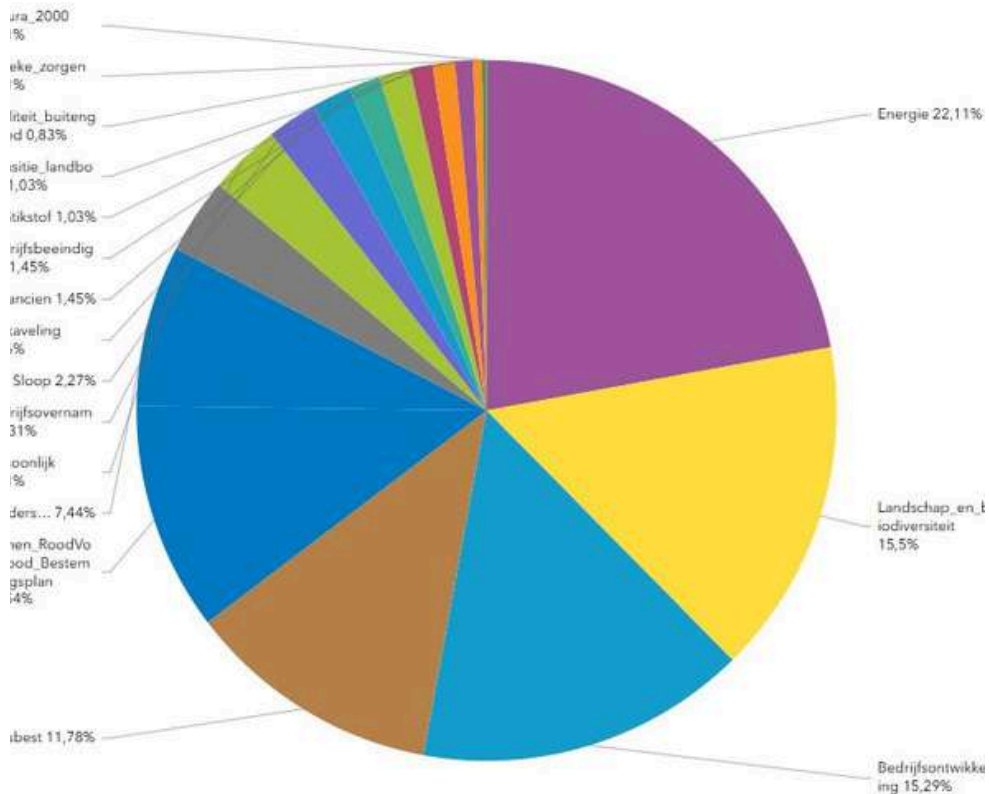
blijft Stawel zich inzetten voor de leefbaarheid van het buitengebied. Door mee te groeien en flexibel in te spelen op veranderende maatschappelijke inzichten, weten we bedreigingen om te zetten in kansen. Behoud door ontwikkeling blijft hierbij ons uitgangspunt.

8. BIJLAGEN

Extra informatie

Erfcoach van 2019 – 2025

Aandeel van type onderwerp in procenten

Aandeel van erftype in procenten

